

MIREK ČEJKA (BRNO)

LEXIKÁLNÍ SIGNÁLY KONTEXTOVÉHO ZAPOJENÍ

0. Soudobé výzkumy v oblasti aktuálního členění výpovědi ukazují, že vedle faktoru lineární modifikace výpovědi, jemuž se věnovala pozornost hlavně v začátcích studia této problematiky, hraje při výstavbě výpovědi neméně důležitou roli faktor sémantické stavby výpovědi a faktor kontextový. FIRBAS (1976) pak dochází k závěru, že „kontext je hierarchicky nadřazen jak lineární modifikaci, tak sémantické stavbě“. Všimneme si zde některých jevů v této hierarchii doposud poněkud opomíjených, a to jistých sémantických a pragmatických rysů lexikálních jednotek, jimiž se tyto jednotky podílejí na výstavbě koherentního kontextu. Půjde především o jisté otázky týkající se koreference a anafor, tedy o věci, jež mají dosah hlavně v oboru východiska (tématu) při aktuálním členění výpovědi.

0.1 Koherentní text, v jehož kontextu se výpověď realizuje, bychom mohli s BELLERTOVOU (1971) charakterizovat takto: Ideální text je takový řetěz výpovědí

$$S_1, \dots, S_1, \dots, S_n \text{ pro } 2 \leq i \leq n,$$

v němž je sémantická interpretace libovolné výpovědi S_i závislá na interpretaci výpovědi v řetězu

$$S_1, \dots, S_{i-1}.$$

Co dělá řetěz výpovědí souvislým textem, je tedy především zapojenost výpovědí a jejich komponentů do kontextu. Nutnou, i když nikoli dostačující podmínkou koherence ideálního textu, a tedy i kontextového zapojení, je opakování. Podle Bellertové je logickosémantická struktura libovolné výpovědi S_i v textu S_1, \dots, S_n taková, že alespoň jedna lexikální jednotka, která je jejím komponentem, popřípadě jeden logický soud, který může být z této výpovědi vyvozen, se vyskytuje i v řetězu S_1, \dots, S_{i-1} , popřípadě v množině soudů, které je z nich možno vyvodit.

0.2 Na vysoce obecné úrovni teorie ideálního textu v logickosémantickém pojetí jsou otázky účasti lexikálních jednotek ve výstavbě koherentního textu i otázky účasti lexikálních jednotek na kontextové zapojenosti výpovědi celkem dost jasně. Na úrovni analýzy empirických textů v přirozených jazycích je řešení těchto otázek značně složitější, ať již bereme v úvahu jevy víceméně univerzální, nebo jevy pro jednotlivé jazyky specifické. V dalším

výkladu se budeme mj. snažit aspoň zčásti odpovědět na otázku, jak se konstitutivní princip koherence textu, tj. opakování, realizuje v rovině lexikální, speciálně pak lexikálně sémantické. Nebo viděno z opačného konce: jaké lexikálně sémantické prostředky jsou k dispozici pro výstavbu východiska výpovědi.

0.21 Při realizaci principu opakování se v tvorbě textu využívá jazykových jevů

1. systémových, mezi něž patří hlavně prostředky (1.1) koreference a (1.2) anafory. Tyto lexikální prostředky jsou součástí speciální složky slovníku, jejíž hlavní funkcí je funkce metajazyková, přesněji textotvorná (textual, srovn. HALLIDAY 1970, 1974).

2. nesystémových, víceméně okazionálních; jejich fungování spočívá zpravidla v asociativních vztazích v oblasti parole. Jsou založeny jednak (2.1) na lingvistických vlastnostech lexikálních jednotek (např. na opakování průniku množin sémantických distinktivních rysů lexikálních jednotek, které v textové posloupnosti následují za sebou v rozmezí jistého lineárního intervalu, jehož parametry by se daly stanovit statistickými a psycholingvistickými metodami), jednak (2.2) na vztahu lexikálních jednotek k mimolingvistickým jevům (a jejich fungování pak závisí na znalosti světa neboli na tzv. encyklopedické informaci).

V jiné souvislosti obecně pojednal o těch sémantických vztazích a jejich lexikálních výrazových prostředcích, jež umožňují mluvčímu a posluchači identifikovat jisté složky textu jako „již známé“ nebo „dané“, DANĚŠ (1976). Uvádí mezi nimi i takové vztahy a jejich jazykové vyjadřovatele, o nichž se v našem dalším výkladu nezmiňujeme (kontrast, agens a patiens vs. instrumentum, actio vs. agens, locus vs. obiectum, metafora, symptomatické vztahy; antonymní výrazy). Naším cílem je poukázat pouze na několik důležitých fragmentů této neobyčejně rozsáhlé problematiky. Souborněji o těchto otázkách psal rovněž ENKVIŠT (1973).

0.3 Abychom mohli dokumentovat své další úvahy na textu, uvedeme krátký úsek jednoduchého vyprávění vypreparovaného z románu „Vreme razdelno“ od A. Dončeva a příslušnou část českého překladu H. Reinerové. (Symbolem Ø označujeme nulovou formu osobního zájmena, referenci k jednotlivým denotátům značíme číselnými referenčními indexy za výrazy argumentové povahy.)

Dve kravi, pasjaja na poljana₂ [...] a do tjax, beše koleničilo govedarče, i Ø₃ gledaše nadolu [...] Govedarčeto, izmākna svirka, i Ø₃ nadu [...] Govedarčeto₃ složi pedi, na nosa, i Ø₃ počna da Ø₃ dviži prāsti, [...] Momčeto₃ stana, Ø₃ svirna na kravite, i Ø₃ xukna nagore po poljana₂. I dvete kravki, skačaxa sled nego₃, zvāncite, im, često biexa, govedarčeto₃, se smeeše [...]

Na louce₂ se pásly dvě kravky, a u nich₁ klečel pasáček, a Ø₃ díval se dolů [...] A on₃ vytáhl pištalu, a Ø₃ foukl do ní, [...] Pasáček, udělal oběma rukama₂ dlouhý nos, a Ø₃ rozkmital prsty' [...] Chlapec, vyskočil, Ø₃ hvízdil na krávy, a Ø₃ upaloval vzhůru po palouku₂. Obě kravky, skákaly za ním, jejich₁ zvonce, klinkaly o závod a pasáček, se smál [...]

1.1 Všimneme si v první řadě prostředků systémových. Výrazné jsou mechanismy koreference nebo opakované referenze stejnými nebo různými jazykovými prostředky k jednomu a témuž denotátu. (Tyto mechanismy jako jeden z prvních popsal PALEK 1968.)

1.11 Nejelementárnější realizací koreference je opakování několika token lexikální jednotky téhož typu referenční nominální fráze. (V našem textu má

govedarče 4 výskyty, *kravi* 2, *poljana* 2; *pasáček* 3, *kravky* 2.) Opakování se realizuje v rovině morfoloické i sémantické.

1.12 Koreference se běžně realizuje řadami synonym. Opakování probíhá jen na úrovni sémantické, řadu synonym interpretujeme jako opakování celých komplexů sémantických distinktivních rysů (srov. *kravi* — *kravki*; *louka* — *palouk*, *kravky* — *krávy*).

1.13 Jako koreferenční chápeme v jistém textovém intervalu i řadu složenou z hyponym a nadřazeného termínu. V takovém případě ovšem jde o opakování pouze komplexu distinktivních rysů u nadřazeného termínu, který je vždy jako část obsažen ve větším komplexu distinktivních rysů svých hyponym (srov. *govedarče* — *momče*; *pasáček* — *chlapec*). O podobný jev jde u řady synekdochické, v níž se střídá jméno části a celku, neboť i distinktivní rysy jména celku jsou nutně v inkluzi k distinktivním rysům jména části. Reference k části implikuje v jistém smyslu referenci k celku a obráceně (*prst* — *ruka* — *pasáček*); obdobná je částečná koreference různých částí téhož celku, přičemž celek není v kontextu pojmenován žádnou lexikální jednotkou (*pedi* — *prásti*).

1.20 Značně odlišným způsobem realizují princip opakování (a zapojování do kontextu) jazykové prostředky indexové, zejména pak deiktické. Textotvorná (metatextová) funkce je u těchto prostředků geneticky (i ontogeneticky) sekundární. Primární funkcí deiktických prostředků je expresivní i neexpresivní připoutání pozornosti k jistému jevu konsituace nebo k jisté entitě v konsituaci. Čistou deixí je ukazovací gesto, jež ovšem nerozlišuje referenci k entitě, její vlastnosti nebo její lokalizaci. V jazykových analogiích čisté deixe se formálně tyto různé druhy referenčních vztahů rozlišují, máme pak deiktická zájmena, adjektiva i adverbia. V souhlase s LYONSEM (1975), SOMMERSTEINEM (1972) a THORNEM (1972) můžeme říci, že základem deiktických prostředků v jazyce jsou demonstrativa; týká se to hlavně osobních zájmen 3. osoby a určitého členu. Charakteristickou vlastností deixe je denotování specifického (určitého) individua. Denotuje-li mluvčí nějaké individuum takovýmto způsobem, mlčky na sebe bere závazek, že poskytne veškerou informaci, v kontextu zatím neobsaženou, již je zapotřebí k tomu, aby adresát identifikoval dané individuum. (K tomu viz SEARLE 1969.) V tomto smyslu je jedinečnost reference v zásadě vždycky kontextově závislá. To platí stejně o užívání osobních zájmen a demonstrativ, jako o určitém členu. Deiktické prostředky s výjimkou určitého členu primárně slouží k informaci, že se denotuje jisté individuum a zároveň se denotát lokalizuje ve vztahu k *hic et nunc* promluvy. Charakterizujeme-li však něco jako časoprostorově lokalizované, předpokládáme i jeho fyzickou existenci. V tomto smyslu můžeme mluvit o deiktické existenci. Lyonsova analýza určitého členu v angličtině ukazuje, že určitý člen je deiktický prostředek, který obsahuje slabou abstraktní pronominální i adverbialní složku, jejichž amalgam pak slouží k vyjádření abstrahované jedinečné deiktické existence bez lokalizace.

1.21 Z hlediska aktuálního členění výpovědi není pak primární deiktická funkce zájmen, adverbí a hlavně určitého členu tak důležitá jako jejich funkce sekundární — anaforická. Schopnost plnit tuto textotvornou funkci je umožněno přenesením deiktičnosti do časové dimenze promluvy a převedením (reinterpretováním) deiktické existence v existenci textovou. Denotát sám nemá ovšem svou existenci v textu. Je však do univerza promluvy vnášen prostřednictvím antecedentního výrazu, kterým je denotát buďto uveden (apelativem,

popřípadě deskripce), nebo identifikován (indexem). Reference k tomuto denotátu se v další části textu provádí s pomocí anaforického výrazu tak, že se v textu anaforicky (tj. quasideikticky) lokalizuje antecedentní výraz (textový denotát). Není-li například v univerzu promluvy, již je náš bulharský text, jiný denotát, který by vyhovoval sémantickému popisu obsaženému v predikativním jmeně *govedarče*, stačí užít tohoto výrazu s určitým členem (*govedarčeto*), abychom byli s to reidentifikovat dané individuum; podobně ve výraze *do tjax* zájmeno 3. os. + číslo reidentifikují antecedent *kravi*, ve výraze *sled nego* zájmeno 3. os. + číslo + rod identifikují antecedent *govedarče*.

1.22 Existence deiktických a anaforických prostředků zájmenného a adverbialního charakteru je jazykové univerzále. Jejich inventář a funkční využití je pro jednotlivé jazyky specifické. Ale nejen to. Je pozoruhodné, že jisté deiktické a anaforické prostředky mívají v jednom jazyce víceméně samostatné výrazové prostředky, kdežto v jiných jsou amalgamovány jako složky významu komplexnějších lexikálních jednotek. Národním příkladem je české (a všeobecně slovanské) *oba/obě*, které se považuje za významově velmi blízké číslovce *dva/dvě*. Vezmeme-li v úvahu distribuční vlastnosti a sémantická omezení lexikální jednotky *oba* a lexikální jednotky *dva*, nutně dojdeme k závěru, že *oba* je lexikální jednotka sémanticky složitější a že nejen zahrnuje prostý kvantitativní význam číslovky *dva*, nýbž že obsahuje jisté distinktivní rysy navíc. Velmi případně to vyjádřil DANEŠ (1968), když slovo *oba* charakterizoval jako „zájmennou číslovku souhrnnou“. V češtině a jiných slovanských jazycích totiž *oba* skutečně vyjadřuje vedle duality také okolnost, že jde o ucelenou dvojici, o význam „nejméně dva a ne více než dva“, tedy totalitu, a to totalitu uzavřenou. Dobře to dokumentuje věta *My tam přišli oba a pak jsme tam stáli sami dva*, kterou uvádí KOPEČNÝ (1962, s. 262). Pro nás je ovšem ještě důležitější skutečnost, že *oba* má proti *dva* zároveň i deikticko-anaforický rys, obsahuje významovou složku, která má charakter určitého členu; *oba* se totiž vztahuje k dvěma entitám do textu již explicitně nebo implicitně uvedeným nebo z konsituace známým. Distribučním důsledkem pak je, že *dva* a výrazy touto číslovkou kvantifikované v lineární posloupnosti textu zpravidla předcházejí výraz *oba*, a nikoli naopak. Tato poslední vlastnost se neutralizuje pouze v případech, že se simultánně denotují notoricky známé párové předměty (například části těla) nebo dvojice předmětů, o nichž se předpokládá, že jejich dualita je adresátovi známá ze zkušenosti nebo díky znalosti základních nebo speciálních informací o světě. Tak například věta *Oba Marsovy měsíčky jsou značně menší než náš Měsíc* může stát i na absolutním začátku textu.

1.221 Pokusíme se popsat souhrně význam spisovných českých forem *oba/obě* s pomocí komponentové analýzy. Použijeme k odvození sémantických formulí této fragmentární množiny pravidel:

1. $O \rightarrow [+entita, +dual, +total, +D]$ kde $O =$ „*oba/obě*“, $D =$ deiktická složka

2. $[+entita] \rightarrow [\pm masc]$

Pro situaci v dialektech na Moravě a na části území Čech je třeba doplnit pravidla takto:

3. $[+masc] \rightarrow [\pm person]$

Pro část moravských dialektů místo pravidla 3. použijeme pravidla

3'. [+masc] → [±anim]

Význam spisovného českého *oba/obě* je pak popsán těmito množinami distinktivních rysů:

oba: $\left[\begin{array}{l} (+entita) \\ +masc \\ +dual \\ +total \\ +D \end{array} \right]$ *obě*: $\left[\begin{array}{l} (+entita) \\ -masc \\ +dual \\ +total \\ +D \end{array} \right]$

V nářečích, kde se dělá rozdíl mezi *obá* vs. *oba* vs. *obě*, byly by tvary popsány těmito sémantickými distinktivními rysy:

obá: $\left[\begin{array}{l} (+entita) \\ (+masc) \\ +person \\ +dual \\ +total \\ +D \end{array} \right]$ *oba*: $\left[\begin{array}{l} (+entita) \\ (+masc) \\ -person \\ +dual \\ +total \\ +D \end{array} \right]$ *obě*: $\left[\begin{array}{l} (+entita) \\ -masc \\ +dual \\ +total \\ +D \end{array} \right]$

V části nářečí by byl rys [±person] nahrazen rysem [±anim]. Jediným slovanským jazykem, v němž *oba/obě* zaniklo, je bulharština. V ní bylo *oba/obě* nahrazeno analytickými výrazy ze základu *dva/dvě*. IVANCEV (1976) náhradu vysvětluje takto: „Pokud jde o číslovky totální, z nichž je ve slovanských jazycích zastoupena jediné forma ‚oba‘ (u ostatních se totálnost vyjadřuje zájmenem ‚všechn‘), pak tento výraz, charakteristický pro ostatní slovanské jazyky, v bulharštině v podstatě zanikl (neexistuje číslovka ‚oba‘, neuzívá se ani zájmena ‚všechn‘) v důsledku vzniku určitého členu (jakožto analytického rysu bulharštiny). Před formou číslovkového jména s členem se užívá spojky ‚i‘, která se změnila ve speciální částici (‚i dvamata‘ vzniklo na základě ‚i edinaja, i drugija‘, jak tomu bylo původně).“ Pokusíme se provést komponentovou analýzu jednoho z aglutinačně utvořených ekvivalentů, jímž bylo *oba* v bulharštině nahrazeno, a to s pomocí stejné množiny pravidel, jaké bylo použito pro popis forem v moravských a českých dialektech. Pro tento rozbor bude třeba ještě explicitně uvést, jak je odvozen rys [+dual]:

01. [+numer] → [±sing]

02. [−sing] → [±dual]

Rys [−dual] by pak byl ekvivalentní rysu [+plural].

Význam bulharského výrazu *i dvamata* je možno popsat takto:

i dva $-$ ma $-$ ta_3

[+total] $\left[\begin{array}{l} (+entita) \\ +masc \\ +dual \end{array} \right]$ $\left[\begin{array}{l} (+entita) \\ (+masc) \\ +person \\ -sing \end{array} \right]$ $\left[\begin{array}{l} (+entita) \\ \pm masc \\ -sing \\ +D \end{array} \right]$ \Rightarrow $\left[\begin{array}{l} (+entita) \\ (+masc) \\ +person \\ (-sing) \\ +dual \\ +total \\ +D \end{array} \right]$

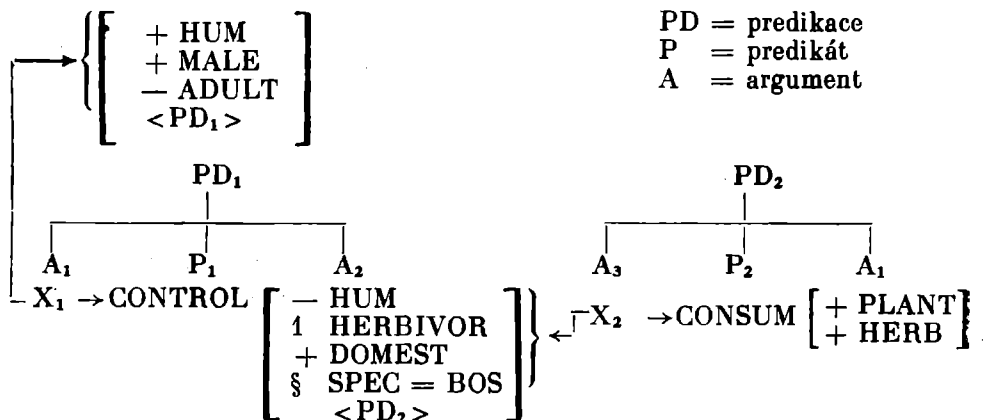
Soubor sémantických distinktivních rysů získaný amalgamací distinktivních rysů jednotlivých aglutinovaných složek je týž jako u nářečního moravského a českého tvaru *obá*. Stejný výsledek komponentové analýzy u překladového ekvivalentu bulharského, k němuž jsme dospěli jinou, názornější a průkaznější cestou než u tvarů českých, by se dal považovat za potvrzení správnosti naší původní analýzy, hlavně pak za potvrzení předpokladu přítomnosti deiktické složky v analyzovaných českých tvarech.

1.22 Na pouze anaforickou funkci degenerují v přirozených jazycích také vymežovací a posesivní zájmena a některá adjektiva. V evropských jazycích se to často děje s příslušnými ekvivalenty posesivního zájmena 1. os. pl. *náš*, v češtině také se zájmenem *týž* a adjektivy *uvedený*, *zmíněný*. Význam těchto forem by se dal v jistých užitích parafrázovat metapropozičními ekvivalenty typu „ten, o němž jsem mluvil/mluvím (popřípadě o němž je/byla řeč) v tomto/jiném textu“. Podobně se chová i české adjektivum *milý* a německé *lieber*, *guter*, jejichž významová složka by v tomto speciálním anaforickém užití obsahovala kromě kongruenčních gramatickosémantických komponentů asi jen anaforicko-deiktickou složku [+D] a složku [+affect] (s pragmatickými stylistickými omezeními na narativní texty).

1.23 Jak je vidět, u anaforických lexikálních jednotek nejde tedy o vlastní koreferenci, nýbrž spíše o zprostředkovanou referenci.

2.1 Textotvorná funkce uplatnění principu opakování se při výstavbě souvislého textu prosazuje i mimo referenční mechanismy. Nejde pak o sémantické systémové vztahy mezi lexikálními jednotkami ani o speciální funkci těchto jednotek vzhledem ke kontextové zapojenosti, nýbrž o navázání asociativních mezivětných vztahů mezi těmi lexikálními jednotkami v rozmezí jistého lineárního intervalu většího než jedna výpověď, u nichž se opakují stejné komplexní podmnožiny sémantických distinktivních rysů. Důsledkem takového opakování komplexu distinktivních rysů antecedentního výrazu je ovšem jistý stupeň kontextové zapojenosti výrazu následného a snížení stupně výpovědní dynamičnosti následné výpovědi. Popsaným způsobem se do kontextu zapojují jak složky tématu, tak i rématu. Pokusíme se takové asociativní mezivětné navazování opět demostrovat na našem ukázkovém textu.

govedarče



S pomocí techniky zápisu, již užívá LEECH (1974), provedeme s jistými zjednodušeními komponentovou analýzu významu sémanticky komplexní lexikální jednotky *govedarče* (s tzv. degradovanou predikací).

Je-li antecedentem lexikální jednotky *govedarče* lexikální jednotka *krava* s tímto komplexem distinktivních rysů:

$$\left[\begin{array}{l} - \text{HUM} \\ 1 \text{ HERBIVOR} \\ + \text{DOMEST} \\ § \text{SPEC} = \text{BOS} \\ - \text{MALE} \end{array} \right]$$

je lexikální jednotka *govedarče* kontextově zapojena díky opakování této podmnožiny distinktivních rysů:

$$\left[\begin{array}{l} - \text{HUM} \\ 1 \text{ HERBIVOR} \\ + \text{DOMEST} \\ § \text{SPEC} = \text{BOS} \end{array} \right]$$

2.2 Uvedli jsme již, že opakování jako nutná podmínka koherence textu se může realizovat i mimo úroveň jazykových jednotek a jejich lexikálně sémantických vlastností, a to v logické rovině soudů vyvozovaných ze smyslu výpovědí. V empirických textech je toto vyvozování často vázáno na jisté encyklopedické informace o světě. Tato problematika již ovšem přesahuje hranice jazykovědy a meze našeho příspěvku. Stačí, ilustrujeme-li ji příkladem. V naší ukázce považujeme slovo *zvěncite* za kontextově zapojené díky anaforickému zájmenu *im*, a to vzhledem k antecedentu *kravi*. I kdybychom toto zájmeno z textu vypustili, kontextová zapojenost slova *zvěnci* by se podstatně nezměnila díky jednomu ze soudů, jež můžeme vyvodit z antecedentní výpovědi *dve kravi pasjaza na poljana*, ovšem za předpokladu, že víme, že v oblasti alpsko-karpatsko-balkánské pastevecké kultury, do níž je děj textu lokalizován, nosí krávy na pastvě zvonce. Pokud bychom nahradili v antecedentu lexikální jednotku označující krávy jednotkami označujícími koně nebo jeleny, pak bychom za stejných ostatních předpokladů museli pokládat lexikální jednotku *zvěnci* za kontextově nezapojenou.

LITERATURA

Irena BELLERT

(1971), *O pewnym warunku spójności tekstu*. In: MAYENOWA (1971), s. 47—75.

František DANEŠ

(1968), *Oba, obojí, obě*. NŘ 51, 1968, s. 6—13.

(1974), ed., *Papers on Functional Sentence Perspective*. Praha 1974.

(1976), *Zur semantischen und thematischen Struktur des Kommunikats*. In: DANEŠ—VIEHWEGER (1976), s. 29—40.

František DANEŠ — Dieter VIEHWEGER

(1976), eds., *Probleme der Textgrammatik*. Berlin 1976 (=Studia grammatica 11).

Nils Erik ENKVIST

(1973), *Linguistic Stylistics*. The Hague—Paris 1973.

Jan FIRBAS

(1976), *Ke konfrontačním studiím o aktuálním členění větném*. In: IVANČEV—BĀČVA-ROV (1976), s. 164—175.

Michael A. K. HALLIDAY

(1970), *Language Structure and Language Function*. In: LYONS (1970), s. 140—165.

(1974), *The Place of „Functional Sentence Perspective“ in the System of Linguistic Description*. In: DANES (1974), s. 43—53.

Svetomir IVANČEV

(1976), *Za semantično-funkcionalnata kategorija količestvenost (kvantitativnost) ili za okoličestvjavaneto (kvalifikacijata) v bŕlgarski ezik*. Referát na IV. mezinárodním syntaktickém symposiu „Aktualizační (gramatické) složky výpovědi v slovanských jazycích“ v Brně 6.—9. IX. 1976 (rotaprintované teze).

Svetomir IVANČEV — Janko BÁCVAROV

(1976), eds., *Aktualnoto členenie na izrečienieto i bŕlgarskijaz ezik*. (Predvaritelni material.) Sofija 1976.

Edward L. KEENAN

(1975), ed., *Formal Semantics of Natural Language: Papers from a Colloquium Sponsored by the King's College Research Centre, Cambridge*. Cambridge 1975.

František KOPEČNÝ

(1962), *Základy české skladby*. Praha 1962².

Geoffrey LEECH

(1974), *Semantics*. Harmondsworth, Middlesex 1974.

John LYONS

(1970), ed., *New Horizons in Linguistics*. Harmondsworth, Middlesex 1970.

(1975), *Deixis as the Source of Reference*. In: KEENAN (1975), s. 61—83.

Maria Reanata MAYENOWA

(1971), ed., *O spójności tekstu: Praca zbiorowa*. Wrocław 1971.

Bohumil PALEK

(1968), *Cross-Reference: A Study from Hyper-Syntax*. Praha 1968.

John SEARLE

(1969), *Speech Acts*. Cambridge 1969.

Alan SOMMERSTEIN

(1972), *On the So-Called Definite Article*. *Linguistic Inquiry* 3, 1972, s. 197—209.

James Peter THORNE

(1972), *On the Notion „Definite“*. *Foundations of Language* 8, 1972, s. 562—568.